

nerlijke verandering des menschen en ook zijn juistere beoordeeling van zijn zonden aan te geven (metanoia), toch zeker allereerst aan een ken-functie denken doel. Maar Tertullianus moet de eerste geweest zijn, die het accent van het intellectuele naar het emotionele verlegde. De Reformatie echter herstelde deze fout en keerde tot de Nieuw-testamentische opvatting weder; terwijl het daarna richtingen als het Piëtisme en het Methodisme zijn geweest, die het gevoel op den voorgrond brachten.⁹⁾

En dit alles heeft ook in de praktijk groote schadelijke gevolgen. Wanneer het wezenlijke der religieuze ervaringen en verschijnselen in het gevoel ligt, behoort dit gevoel ook, zal de religie tot volen wasdom komen, op allerlei wijze geprikkeld en opgewekt te worden; maar vervalt men ook licht tot valsche opwinding en daarmee tot geestelijken hoogmoed. Voorts houdt deze beschouwing niet voldoende rekening met de verschillen, zoo wel in natuurlijke geaardheid als in de bedreven zonden, waardoor ieders gemoed in het schuldbesef niet op gelijke wijze spreken kan.¹⁰⁾ Juist door zoo sterken nadruk op het gevoel te leggen, is men vervolgens hardvochtig voor degenen, wier gemoeds-leven slechts gebrekkig spreekt, maar die door hun ernstigen, dagelijkschen bekeeringssrijd nochtans bewijzen, dat zij van hun schuld overtuigd zijn en begeeren naar Gods wil te leven. En niet minder is men meedoogenloos voor de meer scrupuleuzen, die van bepaalde gemoedsaandoeningen niet weten te spreken en daarom altijd twijfelen, of het wel ooit het rechte met hen is geweest. Men heeft trouwens ook de deur open gezet voor allerlei onschriftuurlijke kenmerken met al den ellendigen nasleep daarvan.

Om al deze principiële en praktische overwegingen behooren wij ook bij het schuldbesef de lijn der reformatie zoo zuiver mogelijk door te trekken, en geen piëtistischen inslag in onze gereformeerde vroomheidspraktijk in te weven.

Het is te betreuren, dat onze uitsluiting over het schuldbesef ook door polemiek moet onderbroken worden. Toch mag deze niet geheel achterwege blijven. In de rede over „Catechismusprediking voor onzen tijd”, waarmede prof. G. Wisse 17 Sept. j.l. het rectoraat aan de theologische school te Apeldoorn overdroeg, keert hij zich ook tegen het z.g. gereformeerde verbondsmethodisme. De kwestie, of wij op grondslag van en krachtens het verbond ons bekeeren en dus ook tot de droefheid over onze zonden komen, behandelt hij op blz. 25 op de volgende wijze. Volgens de gereformeerden zouden wij bij onze bekeering uit moeten gaan van de gedachte: ik ben de wondere daad der wedergeboorte deelachtig; terwijl de Schrift prediken zou: Bekeert u, want waarom zoudt gij sterven? En dan gaat prof. Wisse letterlijk aldus verder:

„Trouwens, al dergelijk getheoretiseer inzake een bekeeringsmethode is met de praktijk in strijd. De voorstanders van dit systeem, zoover zij zelf door genade kinderen Gods zijn, zullen denkelijk wel hetzelfde antwoord moeten geven, dat eens een Geref. ouderling mij gaf op de vraag, of God hem op die manier tot bekeering had geleid, of hij zelf zóó met zijn ziel naar deze vooropgezette methode was te werk gegaan. Dat antwoord luidde: Neen, dat nu juist niet; maar God maakte mij bekend aan mijn Godsgemis, aan mijn verloren staat in mijn verbondshoofd Adam, enz.; de werkzaamheden met en uit het genadeverbond, stonden daar niet bij voorop, maar kwamen daarna.”

Hoewel ik mij kan voorstellen, dat deze redeneering op sommige hoorders en lezers indruk maakt, is ze toch niet onbedenklijk.

Allereerst kan niet gezegd worden, dat deze argumentatie op hoog wetenschappelijk peil staat. De eischen der wetenschap komen wel eenigszins in het gedrang, wanneer een professor en nog wel bij de officiële overdracht van het rectoraat aan zijn school, een ernstige kwestie afdoet met een totaal oncontroleerbaar verhaal van een gereformeerden ouderling. Met anecdotes worden toch geen vraagstukken opgelost?

Voorts getuigt deze redeneering niet van bizonderen historischen zin. Wil men zich op den catechismus beroepen — uitnemend. Maar dan moet diens bedoeling niet vastgesteld door de oncontroleerbare uittaling van een zekeren X, maar uit den tekst van den catechismus zelf, uit de toelichting van zijn opstellers, uit heel de gereformeerde gedachtenwereld waaruit hij stamt.

Vervolgens worden op deze wijze verbond en wedergeboorte vereenzelvigd. Want om in en krachtens het verbond tot schuldbesef te bewegen, is nog iets anders dan te prediken, dat men bij zichzelf van de wedergeboorte moet uitgaan. De wedergeboorte is wel een der weldaden van het verbond, maar daarom nog niet het verbond zelf. En dat de gereformeerden in hun geloofspraktijk met de wedergeboorte te werk gaan, zooals professor Wisse voorstelt, zal wel niet aangetoond kunnen worden. Hij zelf voert er althans niet één bewijs voor aan. Trouwens, de aangehaalde uittaling wekt den indruk, dat men juist zelf er — waarvan men anderen beschuldigt — een bekeeringsmethode op na houdt, en dat men nu afwijkt wat overeenkomstig deze methode niet leeft.

Ten vierde verraadt een dergelijke redeneering een onmiskenbare neiging tot de ethische richting, die reeds eerder te constataren viel. Om een geschil over de heilsorde te beslissen, wordt een beroep gedaan, niet op de Schrift maar op de ervaring. Reeds principiële is dit ongeoorloofd, en het is bovendien ook praktisch zeer bezwaarlijk. Want als er nu eens tien andere getuigen opgeroepen werden, die vlak het omgekeerde verzekeen — aan wiens zijde is het gelijk dan? Men zal toch niet durven beweren, dat deze géén kinderen Gods zijn? De ervaring mag toch niet normatief wezen? Als men de gangen des Geestes niet uit het Woord, maar uit de bevinding der vromen wil vaststellen, is men, of men het wil of niet, van de gereformeerde op de ethische lijn overgegaan.

Eindelijk is de bedoelde redeneering niet vrij van anti-nominianisme. Of is de ervaring soms zonde-loos? Is dan alles, wat in het hart van een „bekeerd mensch”, zelfs tijdens de bekeering opkomt en doorleefd wordt, goed en heilig? Kan het niet zóó wezen, dat de Heere wel verbondmatig werkt, maar dat ons verduisterde verstand het niet onderscheidt? Bestaan er geen aberraties of afwijkingen in het geestelijke leven? Zou 't niet kunnen zijn, dat de orde van Gods werken is, zooals in onze eerste artikelen werd uiteengezet, maar dat wij dezen goddelijken arbeid door allerlei zondige factoren storen?

Het is jammer, dat professor Wisse niet beter argumenteerde.

Intusschen behooren wij zelf toe te zien, dat het verbond ons geen strijdleuze is; maar een hooge, geestelijke realiteit, die ons gansche leven en ook ons schuldbesef beheerscht.

E. D. KRAAN.

¹⁾ Dr. Ph. J. Hoedemaker, Het Evangelie in het Oude Verbond 97.

²⁾ Belijdenissen I 7.

³⁾ Samuel Mc Comb, art. repentance in Hastings' Encyclopedia of religion and ethics X 735.

⁴⁾ Dr. H. Davinck, Geref. dogmatiek III² 172—173.

⁵⁾ Id. t.a.p. IV² 167.

⁶⁾ Vertaling Noordzij.

⁷⁾ Dr. H. Davinck ontkenst dit krachtig in zijn Beginselen der psychologie 257—59 en 60—70; Dr. T. Hoekstra bevestigt het in zijn Paedagogische psychologie 39—45 en 281—288.

⁸⁾ Zie mijn diss.: Wezen en waarde der religieuze ervaring 90—94.

⁹⁾ S. Mc Comb, art. repentance t.a.p. 733—734.

¹⁰⁾ Karl Burger, art. Reue in P.R.E. XVI⁴ 689.

UIT DE SCHRIFT

Kwalijk nemen.

En als de andere tien dat hoorden, namen zij het zeer kwalijk van de twee broeders. Matth. 20:24.

Er wordt in deze wereld vol zonde veel kwalijk genomen.

Bij de arbeid in en voor het koninkrijk Gods behoort kwalijk nemen tot een van de groote anti-reformatische krachten.

De redenen waarom de kwalijknemer zijn praktijk uitoefent, zijn zeer verschillend. Daar zijn menschen, die bijna alles verkeerd opvatten, en bij het geringste op hun teenen getrap zijn. Zij zien veel kwalijk, en daarom nemen ze veel kwalijk.

Ze zijn spoedig geraakt, geprikkeld, ontstemd, ver-toord. Ze toonen dit eveneens spoedig. Ze reageeren snel en fel op ieder woord, op iedere daad van wie hen maar éven te na komt. Wel zeggen ze er dikwijls bij: „ge moet me niet kwalijk nemen, maar...” en dan komt het.

Bij het opmarcheeren van het leger der kerk doet zich veel vertraging voor tengevolge van kwalijk nemen.

Merkwaardig is nu dat dit kwalijk nemen doorgaans opkomt uit gekrenkte eigenliefde, uit koude zelfzucht, al wordt dit egoïsme meestal handig verborgen achter het masker van een hooger-doelende gezindheid.

Zie het maar in ons tekstverband. Jezus had er over gesproken dat in zijn koninkrijk de discipelen, die alles voor hem verlaten hadden, rijke vergoeding zouden ontvangen, en met hem zouden zitten op twaalf tronen, oordeelende de twaalf geslachten Israëls. Nu, dat stond de discipelen wel aan. Daar hadden ze geen bezwaar tegen. Johannes en Jacobus, de beide zonen van Zebedäus hebben daar met hun moeder Salome nog eens over gesproken; de vraag is bij hen opgekomen, naar welke rangorde de plaatsen dan toegewezen zullen worden, en wie er in de eere-cirkel van twaalf de hoogste twee zetels, ter rechter en ter linkerhand des Konings, zullen bezetten. Tegenover hun moeder zijn de Zebedäiden er rond voor uitgekomen, dat zij wel eenig recht op die plaatsen meenen te hebben. Zijn zij niet onder de eersten en meest vertrouwden van Jezus' jongeren? Als gevolg van dat gesprek is Salome met haar twee zonen tot Jezus gekomen, om, kon het zijn, alvast de beide beste plaatsen in het koninkrijk voor hen beiden te reserveeren.

Op deze zaak zelf gaan we hier niet in. Alleen vestig ik er uw aandacht op, dat de tien andere discipelen het van de twee zeer kwalijk

namen, dat ze dit vroegen. Verwijtende blikken, booze woorden, verontwaardiging!

Nu is echter de vraag: waarom namen de tien dat kwalijk? Omdat ze bezwaar hadden tegen het booze beginsel van de rangstrijd? Of omdat ze deze dingen in de macht des Vaders wilden laten? Omdat ze het zoo ondankebaar van de Zebedäiden vonden dat deze met een toegezegde plaats onder de twaalf niet tevreden waren, en de twee best-geplaatste zetels voor zich opeischten? Niets van dit alles. Uit het verband blijkt, dat ze het verzoek kwalijk namen uit vrees dat de beste plaatsen hun zelf ontgaan zouden. Ze hadden er evenveel recht op als Johannes en Jacobus! Hadden zij er aan gedacht, dan waren zij met het verzoek gekomen; nu zijn de zonen van Zebedäus hun te vlug af gegaan. Dat namen ze zeer kwalijk. Ze zijn dus geen haar beter dan de twee. Jezus neemt ze dan ook apart, om ze te leeren, dat de eerste in zijn rijk is die het meeste dient, en het verst gevorderd is in zelfverloochening en zelfverlies.

Kwalijk nemen is zoo vaak hoogmoedswerk. We verraden er mee wat er bewust of onderbewust leeft in ons zelfzuchtig hart, onze verborgen wenschen, ons zoeken van eigen eer.

Bij de hoogste plaatsen in het leven is het meeste gedrang, niet alleen van vragers en sollicitanten, maar ook van degenen, die zich schijnschoon achteraf houden, maar intusschen de rechter- en linkerzetel niet uit het oog verliezen, er voet voor voet naar opschuiven, en het ook nog, verontwaardigd, kwalijk nemen, als een ander zich niet ongevoelig toont voor de eer er op te zitten.

O, die hatelijke rangstrijd, ook onder de kinderen en de knechten des koninkrijks! De vraag: wie zal de eerste zijn? het zich uitnemender achten dan de anderen.

Waarom worstelen we zoo weinig tegen deze zonde, die zooveel bederft, zelfs in het kerkelijk leven en in zoo velerlei arbeid in het Koninkrijk Gods?

Ons kwalijk nemen is zoo vaak een groote zonde, waarvoor Jezus ons apart nemen en bestraffen moet.

Wie zóó kwalijk neemt, dringt zelf voor zijn beurt in de rij voor de rechter- of linkerzetel, en duwt anderen op zij.

Maar wie op zijn plaats staat, en anderen uitnemender acht dan zichzelf, die zal de dienst in het koninkrijk hooger schatten dan de zetel, en zich verbazen dat er voor hem of haar een plaats in het koninkrijk wordt bewaard.

Als een die dient, zoo kwam Christus.
En zóó wil hij ons vinden in zijn rijk.
Genade maakt klein.
Het groote mag niet gevraagd.
Het wordt gegeven van den Vader.

F. C. M.

KERKELUK LEVEN

Nog eens: de groote-stads kerken.

Nog enkele cijfers willen we geven, om onze lezers in staat te stellen, het feit van den grooten afval van gedoopte jongens in de stad in het rechte verband te doen zien.

In de eerste plaats wijzen we er dan op, dat ook ouderen die reeds belijdenis deden, zich aan de kerk wel onttrokken.

We geven daartoe de cijfers eener groote gereformeerde stadskerk over een drietal jaren, ergens tusschen 1920 en 1926.

We geven hier twee rijen van drie cijfers. De eerste rij zijn de getallen van hen, die openbare belijdenis aflegden in die kerk in de drie bedoelde jaren. De cijfers daaronder zijn de cijfers van hen, die in de overeenkomstige jaren, schoon ze belijdend lid waren, zich onttrokken. De laatste cijfers houden geen verband met het conflict van 1926, aangezien de in getallen uitgedrukte historie zich vóór dien afspeelde:

Belijdenis	287	284	275
Ontrokken belijdende leden .	86	116	91(1)

Dat wil zeggen, dat in deze jaren plm. 1/3 maal zooveel personen als er belijdenis deden enkel door „onttrekking” braken met de kerk.

In het laatste jaar vertrokken er bovendien 98 personen zonder attestatie, welke personen moesten worden afgeschreven. Rest dus: 275 — 91 — 98 = 86! (Van de jaren daarvoor zijn mij de cijfers van hen, die zonder attestatie vertrokken, niet bekend.)

Dat de „gemengde huwelijken” veel kwaad doen, behoeft geen betoog. Vele van deze werden niet „kerkelijk bevestigd”. Maar zelfs bij de wel kerkelijk bevestigde vormt het aantal gemengde huwelijken nog een belangrijk percentage. We geven weer de cijfers der drie jaren:

Kerkelijke huwelijken	147	117	122
Waarvan gemengd	41	36	34

Dat intusschen ook soms veel, dat dreigde verkeerd te gaan, weer terecht kon komen, blijkt uit de verhouding van het aantal gedoopte kinde-

ren in de
boven 60
Totaal
Hiervan
En de
jaren be-
Gods ova-
ook toe.
In het
denis de-
ander ke-
In de
En in
10 en 12
Dat zijn
weer vr-
zegt
Maar
Hij is
Toch b-
te looper.
Ook d-
van voor-
Wat m-
Toezien
En ve-

Lutherse

Van De
tikel, dat
In de
Vaande
van Dr
legen d
Art. 15
erfzond-
niet ged-
eenstem-
den Do
Volge
mede n
wijzen,
bescho-
Luther
Dit g
en wek
de Doop
die doo-
gehuldi
Zond
hun di-
voor d
gevoele
aangaan
Het
haling
vragen
„Wa
„Hij
en dui-
die het
luiden,
„Hoe
„Wa
Gods, l
dat op
Want z
en geer
doop, c
had de
de heil
Hier
van Li
van on
ons Do
En d
willen
Wat
En
Wij
komen
onze b
Als
dat er
van on
Wat
Dat
looven
en de
die kri-
doop b
der ni
Hoe
„geend
der zo-
Dit
het da-
zonde
woorde
In z
tig Le
uitg. v
waard
blz. 68
Al s
terugk
waad
rein e
zonder
geheel
Zoo
doop r
En
Er
dat de
en gen
Er

ren in totaal tot het getal der gedoopte kinderen boven één jaar.

Totaal gedoopte kinderen . . . 401 369 371
Hiervan boven één jaar . . . 19 28 30(!)

En de cijfers van deze kerk over de betrokken jaren bewijzen toch ook weer, de goedheid onzes Gods over ons. Ondanks allen afval, kwamen er ook toe.

In het laatste jaar, waarin 275 personen belijdenis deden kwamen er bovendien 58 over uit ander kerkverband.

In de jaren daarvoor zijn deze cijfers 48 en 65! En in de drie genoemde jaren werden resp. 11, 10 en 12 volwassenen gedoopt.

Dat zijn de dingen, die bij alle droefheid toch ook weer vreugde geven. Er is tóch leven. En God zegent toch nog!

Maar de afval is groot.

Hij is hier in cijfers uitgedrukt.

Toch blijkt de mannelijke jeugd het meest gevaar te loopen.

Ook dat kan vergelijking van deze cijfers met die van voor veertien dagen doen zien.

Wat moeten we nu doen?

Toe zien en afwachten?

En verder doorgaan als tot dusver?

J. W.

Luthersche en Gereformeerde Doopsbeschouwing.

Van Dr J. Bosch ontvingen we het volgende artikel, dat we gaarne hier een plaats geven:

In het driemaandelijksch tijdschrift: „Onder eigen Vaandel" (jaargang 5, no. 4) vinden wij een artikel van Dr G. Oorthuis, Amsterdam, waarin hij opkomt tegen de bewering van Dr Los, dat de zinsnede uit Art. 15 van onze Nederl. Geloofsbelijdenis: dat de erfzonde ook „zelfs door den Doop niet ganschelijk te niet gedaan" is, „noch geheel uitgeroeid" niet in overeenstemming is met de leer van de Vaders aangaande den Doop, en de erfzonde en de wedergeboorte.

Volgens Dr O. is deze uitdrukking van Art. 15 daarmede niet in strijd, en hij tracht dit uitvoerig te bewijzen, door aan te toonen, dat de oude Gereformeerde beschouwing het geheel eens was met de gedachte van Luther aangaande den Doop.

Dit geschilpunt is zeker niet van belang onthloot, en wekt eenig opzien bij wie tot nog toe meende, dat de Doopsbeschouwing van Luther een andere was, dan die door de Gereformeerden, in navolging van Calvijn, gehuldigd werd.

Zonder overigens de geschil-hebbende schrijvers in hun dispuut te storen, is het gewichtig genoeg voor ons, te onderzoeken in hoeverre Dr. O. tot dit gevoelen kon komen, dat onze Gereformeerde belijdenis aangaande den Doop aan die van Luther zou gelijk zijn.

Het gevoelen van Luther wordt aangetoond met aanhaling uit zijn kleinen Catechismus van de volgende vragen en antwoorden:

„Wat geeft of nut de Doop?"

„Hij werkt vergeving der zonden, verlost van dood en duivel, en geeft de eeuwige zaligheid, aan allen, die het gelooven, gelijk de woorden en beloften Gods luiden."

„Hoe kan water zulke groote dingen doen?"

„Water doet het inderdaad niet, maar het Woord Gods, hetwelk met en bij het water is, en het geloof, dat op zoodanig Woord Gods in het water vertrouwt. Want zonder Woord Gods is het water gewoon water en geen doop, maar met het Woord Gods is het een doop, dat is een genaderijk water des levens en een bad der nieuwe geboorte in den Heiligen Geest, gelijk de heilige Paulus zegt tot Titus (III: 5-7)."

Hierop volgt de meening van Dr O. „deze doopleer van Luther is precies dezelfde als die van Calvijn, van onze Belijdenis, van onzen Catechismus, en van ons Doopformulier."

En deze stelling heeft Dr O. daarna in zijn artikel willen bewijzen.

Wat hem echter niet gelukt is.

En ook niet gelukken zal.

Wij verstaan niet, dat een man als Dr O. er toe komen kan, om de Luthersche doop-beschouwing aan onze belijdenisschriften en formulieren op te dringen.

Als we op een en ander ingaan, blijkt ons duidelijk, dat er tusschen de beschouwing van Luther en die van onze Belijdenisschriften wel terdege onderscheid is.

Wat zegt Luther?

Dat de doop de vergeving der zonden bij die gelooven werkt en van dood en duivel verlost en de eeuwige zaligheid geeft. Die doop heeft dus die kracht, het woord en de belofte Gods maken dien doop tot een genaderijk water des levens, en een bad der nieuwe geboorte.

Hoe men het dus ook neemt: het doopwater, als „genaderijk water des levens" werkt de vergeving der zonden, enz.

Dit, dat de doop, de toediening van het water, zij het dan door de belofte Gods, de afwassching der zonde is, wordt door Luther ook elders met zoovele woorden gezegd.

In zijn preek over Matthëus 3: 13-17 (zie: „Veertig Leerredenen van Dr Martinus Luther, Doesburg" uitg. van Schenk Brill) zegt hij: „...de doop is een bad, waardoor ons onze zonden afgewassen worden", blz. 68.

Al struikel en val ik ook in zonde, ik moet telkens terugkeeren en naar het kruis kruipen, mijn rein gewaad halen en aantrekken, gelijk het mij in den Doop rein en helder is aangetrokken, waarbij mij al mijn zonden, zooal niet volkomen rein afgewassen, toch geheel vergeven zijn." blz. 72.

Zoo keert telkens de uitdrukking terug: „door onzen doop rein gewassen van onze zonden."

En waar staat dit nu in onze Belijdenis?

Er staat wel: dat God zijn beloften verzegelt en dat de Sacramenten zijn panden der goedwilligheid en genade Gods, om ons geloof te voeden. (Art. 33.)

Er staat in art. 34 wel dat de Doop een getui-

genis is, dat God in eeuwigheid ons tot een God wil zijn.

Er staat daar tevens: dat, gelijk het water de onreinheid des lichaams afwascht, alzoo het bloed van Christus de zonde afwascht. ... ons wederbarende...

Er staat ook, art. 34, dat de Heere geeft hetgeen door het Sacrament beduid wordt, te weten de gaven en onzienlijke genaden, wasschende, zuiverende en reinigende onze zielen. ...

Is dat nu precies als bij Luther?

Luther zegt toch niet, dat de afwassching en vergeving der zonde door den Doop wordt verzekerd, maar dat zij er door wordt gewerkt als een „genaderijk water des levens". Dit wordt nergens in onze belijdenis gezegd. Altijd wordt het onderscheid tusschen het teeken en de geestelijke zaak vastgehouden.

Nergens worden die beide vereenzelvigd. Wel worden wij door den Doop: „vermaand en verzekerd, dat wij aan de eenige offerande van Christus aan het kruis volbracht, en aan al zijn goed gemeenschap hebben. (Zond. 26.) En hij dient: om ons de belofte des Evangelies des te beter te verstaante geven en te verzegelen. (Zondag 25.)

En ook als wij het Dankgebed na den Doop niet onthoofden, maar het laten staan, dat: „en alzoo tot Uw kinderen aangenomen hebt", kunnen we er niets van lezen, dat door den Doop de afwassching der zonden zou gewerkt zijn.

Maar is dan Calvijn het op dit punt met Luther eens geweest?

Dr O. beweert dit. Hij zegt: „de eerste generatie, een Calvijn en zijn leerlingen, waren ten volle in overeenstemming met Luthers leer."

Is dit waar?

Wij wijzen nogmaals op de uitdrukking, dat de Doop is een „genaderijk water des levens", waardoor de afwassching der zonde geschiedt.

Vinden we dit bij Calvijn, als hij over den Doop spreekt?

Wij lezen in Calvijn's Institutie IV 15, pag. 762 (Ed. Kuiper): „Dit is 't eerste dat de Doop ons van den Heere wordt voorgesteld om te zijn een teeken en bewijs van onze reinigmaking; of (opdat ik mijn meening beter uitdruk) als een gezegeld handschrift, waardoor hij ons mocht bevestigen, dat al onze zonden alzoo uitgewischt, doorgedaan en uitgeschrapt zijn, dat ze nimmermeer voor zijn aanschijn zullen komen."

En verder: IV 15, 2: „Paulus heeft niet willen te kennen geven, dat onze reinigmaking en zaligheid door het water volbracht wordt of, dat het water de kracht om te reinigen, te wederbaren en te vernieuwen in zich begriipt.

Petrus heeft ook niet willen zeggen, dat het water de oorzaak is van de zaligheid, maar zij (bedoeld zijn Paulus en Petrus) hebben alleen willen aanwijzen, dat de kennis en verzekerdheid van zoodanige gaven in dit Sacrament genoten wordt."

Voorts zegt Calvijn, 16, 5: „Voorwaar, dewijl wij zien dat het teeken den Woorden ten dienste staat, zoo zullen wij zeggen, dat het den Woorden onderworpen is, en dat het Woord hooger is te waardeeren. Naardien dan het Woord des Doops den kinderen toegeschikt wordt, waarom zal het teeken, dat is het ahangsel des Woords, henlieden geweigerd worden."

En in IV, 16, 23: „De jonge kinderen worden met de vergeving der zonden begiftigd. Ergo zoo mogen ze van het teeken en derzelve vergeving niet beroofd worden." (Spatieering in bovenstaande aanhaling van mij.)

Waar leest men hier, of elders bij Calvijn, van het „genaderijk water des levens", waardoor de afwassching der zonde gewerkt wordt?

Overal is de Doop het teeken van die afwassching, om die te kennen, om er van verzekerd te zijn, om die te bevestigen, opdat daardoor ons geloof versterkt worde.

Het is dus niet „precies als bij Luther", maar geheel onderscheiden van zijn voorstelling.

Het is de font van Luther, dat hij aan het doopwater, zij 't dan als middel, een zaligmakende kracht toeschrijft, en alzoo de genade aan het Sacrament bindt, en het teeken met de beteekende zaak tot een geheel maakt, wat nooit de bedoeling van het Sacrament kan zijn.

En deze overschatting van den Doop, die naar Rome terugleidt, zou ook den doop absoluut noodzakelijk maken tot zaligheid. Want indien de afwassching der zonde door den Doop als „genaderijk water des levens" tot stand gebracht wordt, dan is die doop ook absoluut noodig om zalig te worden, en zullen kinderen, die den Doop niet ontvangen hebben, niet behouden kunnen worden, omdat zij de afwassching der zonden niet hebben ontvangen.

Wij kunnen niet anders dan tot het besluit komen, dat in het art. van Dr O. ons geen juiste voorstelling gegeven is van de verhouding van de Luthersche en de Gereformeerde Doopsbeschouwing.

En het schijnt ons een verkeerde weg, om de veelbesproken woorden van Art. 15 van onze Geloofsbelijdenis te verklaren.

Oldebroek.

J. Bosch.

volksbestaan, naast God; in zich zelven zijn hechten steun te zoeken".

Groen van Prinsterer nam dit woord in no. 37 van zijn Parlementaire Studiën en Schetsen over als „een goed, een voortreffelijk woord". En hij voegde er aan toe: „Daarom worde, zooveel doenlijk en zoo spoedig doenlijk, het sinds jaren voor 'slands weerbaarheid verzuimde hersteld."

In De Heraut van 1866 besprak de heer I. Esser de oorlogsquaestie.

Hij schreef daar o.a.:

„Er is maar één middel om den algemeenen vrede daar te stellen, en dat is: aanneming van het Evangelie, afzien door de volken van den opstand tegen den Gezalfde, tot wiens huldiging hen Psalm 2 uitnoodigt.

„Maar nu is de groote vraag: hoe moet, zoolang de volken in dien opstand volharden, een Christelijk volk handelen? Hoe moet vooral Nederland handelen?

„Naar mijn inzien, zou een wel overwogen stelsel van lijdelyken weerstand verre de voorkeur verdienen boven verdediging. Evenwel dit is vooralsnog eene utopie; de eer van in waarheid een volk des vredes te zijn, is, naar het schijnt, bewaard voor Israël, wanneer het zal zijn teruggebracht in Palestina. Nederland is thans voorzeker buiten staat, om het voorbeeld te geven van geheele ontwapening, daar het jammerlijk te kort schiet in een levend vertrouwen op den Heer." (blz. 696.)

„Ik zal niet uitmaken of het den Christen wel ooit betamen kan met vleeschelijke wapenen, al is het tot zelfverdediging te strijden, en of niet althans een stelsel van lijdelyken wederstand en liefderijke zelfovergave verre de voorkeur zou verdienen. Deze kwestie is nog niet uitgemaakt en blijft bestaan, zoolang er Mennonieten en Kwakers zijn, die weigeren het zwaard te gebruiken." (blz. 725.)

„Intusschen, aangenomen dat (‘tgeen ik niet besliss) een christenvolk strijden mag met vleeschelijke wapenen, men kan niet recht de krijgswetenschap beoefenen zonder wijsheid van Hem te ontvangen, die zich in Zijn woord „de God der legerscharen" noemt en een Krijgsmans; die Bezaleel en Aholiab tot kunstenaars maakte, aan Davids arm kracht gaf om een stalen boog te spannen, en door Jonathan en zijn wapendrager een gansch leger op de vlucht dreef." (blz. 775.)

„Willen we in waarheid 'n krijgshaftig volk, dat zich niet slechts durft verdedigen, maar ook des noodig, als de Heer het wil, durft aanvallen, men zorge dat Gods Woord op de scholen zij, niet alleen op de lagere, maar ook grondslag van het middelbaar en hooger onderwijs, dat Woord, dat de Puriteinen van Cromwell maakte tot mannen van ijzer; dat de vrijheidsmannen van Amerika verstaalde; dat de krijgers van Gustaaf Adolf op de knieën bracht, en dat onze vadersen te land en te zee, in de aller-moeilijkste omstandigheden, heeft doen vertrouwen op de kracht des Heeren, zoodat ze niets onmogelijk hebben geacht en de machtigste volken deden beven, terwijl zij erkenden, b.v. in de publicatie van 22 Augustus 1629, dat „God helder en klaar als met den vinger heeft aangewezen, dat noch ruiters, noch knechten, noch wapenen, noch paarden deze landen kunnen beschermen, tenzij Gods zegen daarover kome en Hij daarvoor strijde." (blz. 140 A. van der Velde, Wonderen des Aller-hoogsten, enz.)

Ten slotte nog een woord van Dr J. H. Gunning Jr, destijds predikant te 'sGravenhage.

Hij had een oproeping ontvangen van het Centraal-Comité van den Nederlandschen Weerbaarheidsbond. Zijn antwoord daarop publiceerde hij in een kleine brochure, waarin o.m. deze woorden voorkomen:

„Het doel der op den titel vermelde circulaire mag niet anders dan algemeene, hartelijke sympathie wekken. Dat Art. 177 van onze Grondwet het dragen der wapenen tot handhaving der onafhankelijkheid van den Staat en tot beveiliging van zijn grondgebied een der eerste plichten van alle ingezetenen noemt, is niet in strijd met de hoogste beginselen der menscheijkheid. Immers uit kracht van deze willen wij den vrede, doch niet ten halve maar geheel voor zoover mogelijk is in deze wereld, waar om der zonden wille elke vrede niet anders dan een langer of korter wapenstilstand kan zijn. Een halve vredelievendheid nu laat het onrecht ongestraft voortwoekeren: een ernstige, geheele liefde tot den vrede trekt het zwaard, om den vrede niet slechts af te wachten, maar, zoo mogelijk, dāar te stellen.

„Met recht worden daarom in deze circulaire alle weerbare Nederlandsche mannen en jongelingen tot oefening in den wapenhandel in deze zorgvolle tijden opgeroepen. Wij hopen dat zeer velen, zonder het strooivuur eener nietsbeduidende opwinding, met kracht en kalm verstand aan die roepstem gehoor zullen geven."

Na voorts gewezen te hebben op den samenhang, die er is tusschen de vreeze Gods en de manlijke kloekheid, besluit Gunning zijn brochure aldus:

„Het is geenszins zeker, dat een oorlog, een ingetrokken worden in de wieling der strijdslusten rondom ons, ook ons vaderland bedreigt. Misschien zal het evenwicht der groote mogendheden nog lang eischen dat wij ongemoeid blijven. Maar moest het zijn, dat wij de wapenen hadden op te vatten,

Weerloosheid of Weerbaarheid.

Nu het vraagstuk van Weerloosheid of Weerbaarheid de hedendaagsche christenen verdeelt, kan het zijn nut hebben over dit onderwerp enkele stemmen uit het verleden te hooren.

Men schreef 1866. Het gevaar was niet denkbeeldig, dat Nederland eerlang in den oorlog betrokken werd.

De Tróonrede bevatte o.m. deze woorden: „In dezen veel bewogen en ernstigen tijd, behoort ons